

A szülő-gyermek kapcsolat erkölcsi vonatkozásai

A szeretetteljes családi légkör fontossága

Elsődleges etikai feladat a szülők részéről a *jó pszichés miliő (légkör)* biztosítása a családban. Azért is, mivel a családi légkör milyensége *egész életre* nyomot hagy a gyermekben. A jó és a rossz egyaránt.

Ezt látszanak igazolni írónk, művészeink stb. *visszaemlékezései* is gyermekkorukról.

Lássunk néhányat ezek közül:

Hegedűs András, már nem élő pedagógiai írónk életrajzában olvasható: "Először is anyám miatt lett szép és boldog gyermekkorom. Sült krumpli, híg leves, üres kenyér került leggyakrabban asztalunkra, de anyám jósága, gondoskodó szeretete, halk finomsága ünnepi étellekké varázsolta a szegénység ebetevő falatjait". (Üzenet az iskolának, 1973)

Gelléri Andor Endre - a szegény emberek írója - ellenkező hangnemben vall apjáról az "Egy önéret története" c. könyvében. "... nekem apám volt a félelmetes istenem... Szerettem-e? Nem, sajnos sohase szerettem őt. Amíg csak élt úgy néztem rá, mint egy engem mindig gyűlölő ellenségre. Valamit nem kaptam meg az apámtól. S az is biztos, ő sem kapta meg azt, amit tőlem kívánt."

(Hermann Imre és Hermann Alice: "*Az első tíz év*" című könyvében közölt visszaemlékezések alapján.)

A gyermekek nevelése mint alapvető szülői feladat

Az előbbi idézetek is jelezték, hogy a szülők feladata *nem korlátozódik* (és *korlátozódhat*) csak a család anyagi alapjainak, életfeltételeinek megteremtésére.

Felelősek a gyermek testi-lelki neveléséért, fejlődéséért, harmónikus személyiségének kialakulásáért. Nekik kell elsődlegesen továbbítani az *erkölcsi értékeket* gyermekeik számára. És nemcsak szóval, hanem mindenekelőtt saját *példájukkal*. "*Mintaként*" kell szerepelniük leányuk, fiuk előtt.

A szeretet és tisztelet, mint a szülők és gyermekek kapcsolatának alapja

A gyermekek és szülők kapcsolatát éppúgy, mint minden fontos emberi kapcsolatot, erkölcsi, jogi és viselkedési normák szabályozzák.

Az *ENSZ gyermeki jogokról szóló szabálygyűjteményét* hazánk is elfogadta. Jogi szabályok rögzítik a szülők kötelességeit gyermekeikkel, illetve a gyermek kötelességeit szüleikkel szemben.

A szüleivel durván beszélő serdülő, vagy a gyermeke gondozását elhanyagoló anya viselkedése környezetükben megütközést vált ki.

A gyermek-szülő kapcsolat az "*én - te*" jellegű kapcsolat, a legbensőségesebb *emberi viszony* körébe tartozik (ill. kell, hogy tartozzon). - Ezért és a szülők és gyermekek kapcsolatát szabályozó *erkölcsi törvény* szerint is a szülők és a gyermekek kapcsolatának mindenekelőtt a *kölcsönös szereteten, megbecsülésen és tiszteleten kell alapulnia!*

A szülői szeretet és ragaszkodás *ösztönös érzelm* (az ivadék gondozás ösztöne az állatoknál is megtalálható). Ezt az ösztönös érzelmet erkölcsi értelemben vett *szeretetté* a gyermek testi, lelki és szellemi fejlődéséért *vállalt felelősség* teszi, mint már említettük.

A szülő *erkölcsi (és jogi) kötelessége* is az, hogy gondoskodjon a gyermek testi, lelki és szellemi fejlődéséhez szükséges körülmények megteremtéséről. A gyermek gondoskodás nélkül elpusztulna.

Pszichológiai vizsgálatok bizonyítják az *anya-gyermek kapcsolat fontosságát* a gyermek személyiségének alakulásában, főleg az *első életévekben*. (Pl. a bűnözők között feltűnően sok az olyan ember, aki gyermekkorában anya nélkül, vagy anyai szeretet nélkül nevelkedett.)

A *gyermek tisztelete* éppúgy erkölcsi szabály, mint minden ember tisztelete. A szülő akkor tiszteli gyermekét, ha annak szükségleteit, képességeit, adottságait és a gyermek érdekeit figyelembe véve követel, irányít és segít.

A gyermek *megbecsülése* azt jelenti, hogy a szülő megfelelően (igazságosan, a körülmények és a lehetőségek figyelembevételével) értékeli gyermeke magatartását, teljesítményét. Bízunk benne és őszinte hozzá.

A gyermek tisztelettel, szeretettel és engedelmisséggel *tartozik* szüleinek. Ennek az általános erkölcsi törvénynek a megvalósulását koronként és kultúránként változó szokások, viselkedési normák szabályozzák.

A *szülők tisztelete* a rájuk való figyelésben, tanácsaik meghallgatásában, hibáinak, gyengeségeinek elnézésében és nem megítélésében nyilvánul meg.

A szülők tisztelete a *serdülőkorban válik kritikussá* és nehezzé. Az önmagát kereső serdülő kritikussá válik mindenkivel és különösen szüleiével. Észreveszi az eddig nem látott hibákat, emberi gyengeségeket.

A *szülők iránti szeretet* erkölcsi parancsa *részben érzelmekben* jelentkezik. A gyerekek többsége ösztönösen szeretetet érez az őt ellátó, gondozó szülő iránt, még felnőtt korában is.

A szeretet parancsa azonban - az érzelmeken kívül- *tudatos döntésen alapuló cselekedeteket is* kíván. (A szülők tanácsainak meghallgatása, anyagi támogatása, ápolása stb.)

Kung-Futse hajdani kínai bölcs, akit már többször idéztünk, a *gyermeki kötelességekről* a következőket mondja: „- Gyermekként ne szerezz gondot szüleidnek, kivéve ha beteg vagy.

- *Felnőttként* - ha a szülők életben vannak - kötelesség eltartani őket és szolgálni nekik; ha meghaltak, eltemetni őket, ahogy illik." (30-31 old.) (Hamvas R, 1944)

Az *engedelmesség parancsa* főként a kisgyermekekre vonatkozik. A parancs érvényessége a gyermek növekedésével fokozatosan csökken. A döntések következményeiért felelősséget vállalni tudó, *érett személyiség kialakulásával* az engedelmesség parancsának érvényessége megszűnik. (De a tisztelet és szeretet parancsa megmarad!)

Párválasztásnál, pályaválasztásnál a szülők tanácsainak, érveinek meghallgatásával, mérlegelésével *minden embernek magának kell döntenie*. A döntés jó, illetve rossz következményeit, hatásait is maga viseli.